

vordering van overheidswege.¹ Hirschfelds antwoord liet meer dan een maand op zich wachten. Hij sprak niet van een 'vordering' maar wees er op dat hij inbeslagname van textielgoederen bij particulieren en in de winkels had kunnen voorkomen. 'Ik ben ervan overtuigd', eindigde hij,

'dat de Nederlandse Textielindustrie bij nadere overweging van mijn beschouwingen zal inzien, dat zij door een effectieve medewerking aan de voorschriften welke haar door tussenkomst van de Nederlandse Overheidsorganen bereiken, nog het beste de belangen van de Nederlandse bevolking kan dienen.'²

Nu, voor die 'effectieve medewerking' werd niet gevoeld. Hey had een verdere vertraging weten te bewerkstelligen door een Duits accoord te verwerven op het voorstel dat de te leveren textielstoffen in Nederland tot confectie verwerkt zouden worden. Noch de textiel-, noch de confectie-industrie ging zich haasten. Begin maart '44 (bijna een jaar na het stellen van de Duitse eis) was nog geen kwart van de gevorderde hoeveelheid afgeleverd. De tegenwerking lag er duimdik bovenop. Ledeboer en Koning werden begin april in opdracht van het *Reichskommissariat* gearresteerd en via de Cellenbarakken te Scheveningen naar het concentratiekamp Vught gezonden.³ Die intimidatie had succes. Het tempo van aflevering (nu niet langer aan de ineffektieve Impex, die uitgeschakeld was, maar aan de *Aussenstelle Westen*, een inkoopbureau van de *Luftwaffe*) nam toe, zij het dat de Duitsers de opgeëiste goederen begin september '44 nog steeds niet geheel binnen hadden. Dat was *anderhalf jaar* na het opleggen van de vordering.

In de eerste bezettingszomer, medio juli '40, had van Spaendonck, directeur van het rijksbureau voor wol en lompen, o.m. na overleg met Hirschfeld aan de wollenstoffenfabrikanten geschreven dat hij het 'van het grootste belang' achtte, 'dat de gehele Nederlandse wolindustrie, voorzover deze voor de vervaardiging en bewerking van het door de Duitse Weermacht benodigde laken' (per maand 400 000 m uniformlaken!) 'in aanmerking komt, haar volle medewerking verleent om de door de Duitse Weermacht gegeven opdracht correct uit te voeren. In veel gevallen zal dit alleen mogelijk zijn, indien opdrachten voor civiele doeleinden op de achtergrond worden gesteld.'⁴ Toen was 'de gehele Nederlandse wolindustrie' prompt aan het werk gegaan.

Er was in die vier jaar veel veranderd.

¹ Brief, okt. 1943, van Twentse textielabrikanten aan Hirschfeld (Doc I-1522, a-10). ² Brief, 5 dec. 1943, van Hirschfeld aan de Twentse textielabrikanten (a.v.). ³ Ledeboer is in Bergen-Belsen overleden. ⁴ Rondschrijven, 12 juli 1940, van B. J. M. van Spaendonck aan de wollenstoffenfabrikanten (Doc I-965, a-4).